

Vega Kommune

8980 Vega

Saksutreder: Arnt B. Olsen

Dato 20.09.24

Høringsuttalelse til Kommuneplanens Samfunnsdel for Vega kommune.

Vega Sjøfarm as og Nova Sea as oversender i fellesskap Høringsuttalelse til Kommuneplanens Samfunnsdel for Vega Kommune.

Høringsuttalelse til Kommuneplanens Samfunnsdel for Vega kommune

Det vises til høring av Kommuneplanens Samfunnsdel 2025 – 2036 for Vega kommune. Vi ønsker å kommentere kapitlet om næringsutvikling og sysselsetting med særlig vekt på akvakultur.

Akvakulturproduksjonen skal økes i planperioden

Målsettingen for akvakultur, er at produksjonen skal økes i planperioden. Akvakultur i Norge, er i dag i all hovedsak oppdrett av laks og ørret, der matfiskproduksjonen for det meste skjer i sjøanlegg. Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) i mai i år besluttet, sitat: *«at videre satsing på akvakultur med matfisk av laks, aure og regnbogeaure med dagens teknologi må lokaliserast utanfor verdsarvområdet og buffersoner.»* Det er begrunnet med at nye områder for akvakultur,

sitat: «kan ha negative påverknader på det marine økosystemet med trua sjøfugl og naturtyper, og på kulturmiljø og landskap.»

Sjøarealet innenfor verdensarvområdet og buffersonen utgjør en svært stor andel (over 90%) av egnet akvakulturareal i Vega kommune. Unntaket er et noe eksponert areal øst av Ylvingen. Området i Vegafjorden og vest for verdensarvområdet, er sterkt eksponert og lite egnet med dagens teknologi.

Hva skjer med eksisterende akvakultur

Det er grunn til å frykte at eksisterende akvakultur innen verdensarvområdet/buffersonen vil havne i en «frys-situasjon» og ikke få tillatelse til å gjennomføre endringer (herunder utvidelser) og tilpasninger av anlegg og drift, selv til det gode for miljøet. Hva innebærer det for eksisterende anlegg? Vil de bli værende i kommunen eller vil de på sikt trekke seg ut av området for å kunne ha en forsvarlig drift og følge med i utviklingen? Hva betyr det i så fall for sysselsetting, skatteinngang og midler fra havbruksfondet til kommunen?

Offshore oppdrett

Av planen framgår at kommunen vil invitere til en mulighetsstudie om havgående (offshore) oppdrett i Vega kommunes vestlige havområder (kommunens grenser gjelder ut til 12 mil utenfor grunnlinjen også kalt territorialgrensen). Nasjonale myndigheter har utredet tre områder for offshore oppdrett i Norge. De ligger langt fra kysten og utenfor kommunale grenser. Etter det vi forstår er det bl.a. fiskehelsemessige vurderinger som ligger til grunn for at områder for offshore oppdrett er satt langt til havs. Det betyr at utgangspunktet for en slik mulighetsstudie er heller dårlig. Vega sin planmyndighet går ut til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen. Spørsmålet blir om nasjonale myndigheter vil være med på en slik mulighetsstudie. Dette prosjektet er forbundet med stor usikkerhet og det vil være en lang vei å gå om det i det hele tatt kommer ut fra startblokken.

Det nærmeste en kommer til offshore oppdrett i dag, er Nordlaks sin Havfarmen utenfor Hadseløya i Nordland og Salmar sine Ocean Farm på Frohavet (innenfor skjærgårdsbeltet) og Fellesholmen i Troms. Dette er store installasjoner. Havfarmen er etter sigende Norges største stålkonstruksjon og er lengre enn verdens største hangarskip. Det mangler bare 115 meter på å være en halv km lang. Høyeste del av installasjonene varierer mellom 25 og 30 meter over havoverflaten. Utenfor grunnlinjen og til havs må en forvente større installasjoner, kanskje mer på linje med oljeinstallasjoner.

Avhengig av plasseringen, vil slike installasjoner kunne bli godt synlig mot horisonten fra deler av verdensarvens yttergrenser, i motsetning til dagens anlegg innenfor skjærgårdsbeltet opp mot holmer og øyer som bidrar til å viske ut synligheten. I dette bebygde øyriket skal du ikke være mye på avstand, før du ikke er i stand til å konkludere om det du ser er en øy/holme, en båt, et hus eller merder med en moderne fôrflåte. Det vil være noe av et paradoks.

Samlet belastning

I sin begrunnelse for å verne store deler av Vegas sjøareal, henviser også departementet til tilleggsutredningens vurderinger omkring samlet belastning: «vil føre til åuka samla belastning på eit marint økosystem som allereie er under press frå noverande aktivitetar.» I tilleggsutredningen er det også gitt anbefalinger om å ta opp spørsmålet om avvikling av tilgrensende oppdrettsvirksomhet i randkommunene. Samlet belastningsbekymringene står i sterk kontrast til:

- departementets understrekning av at: «akvakultur er ein viktig del av den framtidige arealutviklinga for Vega kommune»
- at kommunen skal i gang med å utrede offshore anlegg innenfor kommunens grenser.

Oppdrettsvirksomheten i Vega og omkringliggende kommuner, er på et lavt nivå sammenlignet med andre tunge oppdrettskommuner, som allikevel har god miljøtilstand i sine vannforekomster. Det er en streng forvaltning og regulering av drift og ny aktivitet i oppdrettsnæringen. Næringen og naturmiljøet overvåkes kontinuerlig. De er pålagt forebyggende og opprettende tiltak for å overholde miljømålene og det er nasjonale myndigheter som beslutter om det er tilrådelig å øke produksjonen eller ikke, eller om den må tas ned. KDD er en del av det nasjonale myndighetsapparatet. Kjenner de ikke til myndighetenes forvaltning av oppdrettsnæringen og at det er fullt mulig å håndtere bekymringspunktene i underlagsrapportene i gjeldende forvaltning?

Ærfuglen er den viktigste arten i verdensarvområdet. Av de samme rapportene framgår en frykt for at akvakultur kan påvirke ærfuglbestanden negativt, direkte og indirekte. Da kan en stille seg følgende spørsmål. Hvordan har det gått med ærfuglbestanden i områder med stor oppdrettsproduksjon og sterk økende produksjon?

Tidligere Hordaland fylke har og har vel fortsatt størst produksjon per km² sjøareal i Norge. De har flere titalls ganger større produksjon av laks og ørret enn Vega. Estimert hekkebestand av ærfugl har fire- til sekسدoblet seg i perioden fra 1985 til år 2000, fra 2 – 3000 par til i underkant av 12 000 par i år 2000¹. Det skjedde samtidig som oppdrettsproduksjonen i fylket økte ti gangen (1000 %). Denne kvalitetskunnskapen står i sterk kontrast til fagrapportenes omtale og syning om oppdretts mulige negative påvirkning på ærfuglbestanden. Hvorfor omtales ikke dette i de såkalte fagrapportene? Jeg kan vanskelig se på dette som annet enn «cherry picking» av kunnskap. Det er heller grunn til å løfte fram og undersøke hypotesen om lakseoppdrett har positiv effekt på ærfuglbestanden.

Konklusjon

Kommunal- og distriktsdepartementets vern av mesteparten av Vega sitt egnete sjøareal mot dagens foretrukne akvakultur og begrunnelsen for vernet, gjør det etter vår vurdering mer sannsynlig at oppdrettsproduksjonen i Vega i planperioden

¹ NINA sjøfuglovervåking rapport 439

reduseres enn at den økes. Det er større sannsynlighet for at fiskeoppdrett med tilhørende aktiviteter ikke lenger vil være en næring på Vega. Det vil være et gigantisk tap. Ingen annen næring har større potensial på Vega enn akvakultur med tilgrensende virksomheter. Det gjelder i sysselsetting, skatteinngang og midler fra havbruksfondet² til Vega kommune. Dette tapet er ikke utredet, kun to tapte oppdrettsområder. Departementets understrekning av at akvakultur er en viktig del av den framtidige arealutviklingen i Vega, vitner om at de ikke kjenner konsekvensene av sitt arealvedtak.

Hva betyr Kommunal- og Distriktsdepartementets (KDD) sitt vedtak med føringer om forbud mot moderne akvakultur for annen næringsvirksomhet i Vega

I kommuneplanens samfunnsdel er det skissert ambisiøse mål for næringsutviklingen i Vegasamfunnet.

Hva innebærer forutsetningene som dømte ut moderne fiskeoppdrett, ikke bare fra verdensarvområdet, men også fra buffersonen, for annen næringsutvikling i kommunen. Buffersonen omfatter også øya Vega inkl. Ylvingen der folk lever og virker.

Forutsetningene som dømte ut oppdrett er bl.a.:

- ny eller økt menneskelig aktivitet skal være mest mulig likt den gamle sammenhengen mellom mennesker og landskap/fiskerbondelivet(autensitet)³
- det skal være småskala virksomhet
- det er ikke tolerabelt med noe påvirkning på naturmiljøet overhode, det er tilstrekkelig at en aktivitet kan ha en negativ effekt
- Vega skal vise verden at det går an å leve på en annen måte enn dagens moderne mennesker

Hva betyr disse forutsetningene for annen næringsutvikling i kommunen:

- økt og endret aktivitet i landbruket som har negativ effekt på naturmiljøet (herunder utslipp av næringssalter til sjø)
- økt aktivitet innen reiseliv som nødvendigvis vil ha negativ effekt på naturmiljøet (en næring fri for autensitet)

² Det foreligger beregninger som viser at kommunen Frøya ligger an til å få 150 millioner kroner fra havbruksfondet i år. Vega sitt sjøareal innenfor grunnlinjen er 70% av Frøya sitt. Det belyser både Vega sitt potensial og tap på sikt.

³ I strid med innskrivingskriteriene om historisk kontinuitet. Akvakultur har sitt opphav i/er forankret i fiskeri og landbruk og oppfyller Unesco sine tre kriterier om tolerabel videre utvikling i landskapet. Vi vet ikke om noen annen «ny» næring som bedre oppfyller disse kriteriene. Utredningsplikten er ikke overholdt, det gjelder både valg av metode og «cherry picking» av kunnskapsgrunnlag.

- tilstedeværelse av cruiseskip som står for veldig store utslipp til luft og som heller ikke har noe med den gamle sammenhengen mellom mennesker og landskap å gjøre (autensitet)
- moderne fiskeri
- annen næringsaktivitet

Hvordan ser næringer ut som oppfyller kriteriene/forutsetningen ovenfor? Vil slike næringer være bærekraftige i hele bærekraftbegrepets omfang? Eller vil de måtte leve av store og usikre overføringer fra storsamfunnet?

Vi registrerer også at KDD i forbindelse med vedtaket om plansaken opplyser at: «Det vil bli tatt initiativ til eit samarbeid med Vega kommune om berekraftig næringsutvikling innanfor ramma av verdsarverdiane.» (vår understrekning).

Avslutning

Fiskeridirektoratet region Nordland skrev en høringsuttalelse til Kystplan Helgeland Vega bl.a., at det ikke er mulig å gjenskape fortiden slik at den blir prinsipielt lik den som var da fiskerbonden hersket i landskapet. Nå er vårt inntrykk at det er det som er den nasjonale ambisjonen for Vegaøyen verdensarvområde med buffersone. Det er ikke å gå inn i framtiden. Det er å gå tilbake til fortiden. Vi mener det er fullt mulig for Vega å vise fram en stolt fortid uten at de samtidig skal måtte avblåse framtiden. Retten til å bruke og leve av havet i Vega har ingen pris, den er uerstattelig og kan aldri kompenseres.

Med vennlig hilsen

Vega Sjøfarm as
Arnljot Arntsen(s)
Styreleder

Nova Sea as
Tom Eirik Aasjord(s)
Adm. Direktør